

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens förslag till ändringar i skollagen som innebär att utbildning i förskoleklass som anordnas av godkända fristående skolor skall godkännas av Skolverket och stå under tillsyn av verket. Kraven för godkännande anpassas i huvudsak till vad som gäller för fristående skolor. Också i fråga om bidrag till fristående skola för förskoleklass föreslås en reglering som stämmer överens med den som gäller för fristående skolor, bl.a. att Skolverket beslutar om rätt till bidrag.

När det gäller andra enskilda huvudmän än fristående skolor, som vill anordna förskoleklass, skall liksom hittills kommunen pröva frågan om godkännande av utbildningen och ha tillsyn över denna. Kommunen skall även fortsättningsvis bedöma om kommunen kan lämna bidrag till sådan enskild huvudman för utbildningen i förskoleklass.

Utskottets majoritet ställer sig till alla delar bakom det som regeringen föreslår beträffande fristående skolas förskoleklass och anser att riksdagen skall anta lagförslagen. Likaså anser utskottet att riksdagen skall godkänna regeringens förslag att de svenska utlandsskolorna, efter prövning av Skolverket, skall kunna få statsbidrag för utbildning som motsvarar förskoleklassen.

I gemensamma reservationer vänder sig Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet mot förslaget att olika regler skall gälla för samma typ av verksamhet. De vill ha samma regler med Skolverket som beslutande myndighet och tillsynsmyndighet för samtliga fristående förskoleklasser, oavsett om dessa drivs av fristående skolor eller i annan enskild regi. Vänsterpartiet anser att endast fristående skola skall få driva förskoleklass. I övrigt finns reservationer på skilda punkter från m, v, kd, c och fp.

Propositionen

Regeringen har i proposition 1998/99:45 Fristående förskoleklass föreslagit

1. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100),

2. att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att statsbidrag får lämnas för utbildning som motsvarar förskoleklassen vid en svensk utlandsskola.

Lagförslaget återfinns som *bilaga* till detta betänkande.

Motionerna

Motioner väckta med anledning av propositionen

1998/99:Ub4 av Lennart Gustavsson m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring av skollagen att endast fristående skola får rätt att bedriva fristående förskoleklass,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avveckling av fristående förskoleklasser som inte är knutna till fristående skola,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lika bestämmelser om föreläggande eller återkallande av tillstånd för fristående skola och fristående förskoleklass,

4. att riksdagen beslutar att de nya bestämmelserna träder i kraft den 1 juli 2000,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om övergångsbestämmelser,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av uppföljning av ekonomiska konsekvenser.

1998/99:Ub5 av Sofia Jonsson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en samlad lagstiftning för förskoleklassen och det obligatoriska skolväsendet,

2. att riksdagen beslutar om sådan ändring av skollagen att det för fristående grundskolor som vill utöka verksamheten till att omfatta även förskoleklass skall vara tillräckligt att anmäla detta till Statens skolverk utan godkännande,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om övergångsbestämmelser,

4. att riksdagen beslutar om sådan ändring av skollagen att fristående förskoleklasser som bedrivs i enskild regi skall godkännas av Statens skolverk,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bidrag till fristående förskoleklasser,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om barn med behov av särskilt stöd.

1998/99:Ub6 av Beatrice Ask m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens förslag om ändring i skollagen i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillståndsgivning och tillsyn,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om principer för fördelning av bidrag,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om automatiskt tillstånd att bedriva förskoleklass för godkända friskolor,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tydliga verksamhetsavgränsningar,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om huvudprincipen att alla elever skall ges lika goda förutsättningar att fritt välja förskoleklass och skola.

1998/99:Ub7 av Yvonne Andersson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om frivillighet och valfrihet som principer för deltagande i förskoleklass,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en enhetlig bedömning för samtliga fristående förskoleklasser vid tillståndsgivning,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att samma regler för samtliga fristående förskoleklasser också bör gälla vid bidragsgivningen,

4. att riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i skollagen, vad gäller möjligheten för Statens skolverk att återkalla bidrag i de fall rätten till sådana bidrag innebär påtagliga negativa följder för skolväsendet i kommunen,

5. att riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i skollagen vad gäller elever med omfattande behov av särskilt stöd,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bidrag från elevernas hemkommuner till förskoleklasser i anslutning till fristående skola som motsvarar särskola,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om övergångsbestämmelser för ändringarna i skollagen,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvärdering och uppföljning av de ekonomiska konsekvenserna till följd av ändringarna i skollagen,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förskoleklass vid utlandsskolorna.

1998/99:Ub8 av Barbro Westerholm m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att svensk grundskola bör bli tioårig,

2. att riksdagen beslutar att en redan godkänd fristående skola endast skall behöva anmäla till Statens skolverk att den startar förskoleklass,

3. att riksdagen beslutar att kommunen skall vara skyldig att lämna bidrag för samma antal undervisade timmar inom förskoleklass i enskild regi som den bedriver i egen regi,

4. att riksdagen beslutar att den fristående skolans ansökan om att bli godkänd för att ha rätt till bidrag skall vara Statens skolverk till handa den 1 september kalenderåret innan förskoleklassverksamheten startar,

5. att riksdagen beslutar att införa övergångsregler för dem som vill starta förskoleklass höstterminen 1999,

6. att riksdagen beslutar att kommunerna har skyldighet – oavsett om detta skulle medföra organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunerna – att lämna bidrag till fristående skolor för alla elever med särskilda behov,

7. att riksdagen beslutar att Statens skolverk skall stå för godkännande, tillsyn samt bidragsbedömning av fristående förskoleklass.

Motion väckt under allmänna motionstiden 1998

1998/99:Ub268 av Barbro Westerholm m.fl. (fp) vari yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att grundskolan skall bli tioårig.

Utskottet

Inledning

Ansvaret inom Regeringskansliet för förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen överfördes den 1 juli 1996 från Socialdepartementet till Utbildningsdepartementet. En rad åtgärder har därefter vidtagits för att föra in dessa verksamheter i utbildningssystemet. Efter förslag av regeringen i propositionen *Förskoleklass och andra skollagsfrågor* beslutade riksdagen hösten 1997 att bestämmelserna i socialtjänstlagen (1980:620) om verksamheterna skulle i huvudsak oförändrade flyttas över till skollagen (1985:1100) och där inarbetas i ett särskilt kapitel, nämligen 2 a kap. Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg (prop. 1997/98:6, bet. UbU5, rskr. 107). I ett nytt skollagskapitel, 2 b kap., infördes bestämmelser om förskoleklassen, en egen skolform bildad av den tidigare s.k. sexårsverksamheten inom förskolan. De nya bestämmelserna i skollagen trädde i kraft den 1 januari 1998. Från samma tidpunkt övertog Skolverket tillsynsansvaret för förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen från Socialstyrelsen och länsstyrelserna.

Utbildningen i förskoleklassen skall stimulera varje barns utveckling och lärande och ligga till grund för fortsatt skolgång. Från och med den 1 augusti 1998 har *Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet* (Lpo 94) anpassats till att också omfatta *förskoleklassen och fritidshemmet* (prop. 1997/98:94, bet. UbU18, rskr. 272).

Vid behandlingen hösten 1997 av den nämnda propositionen *Förskoleklass och andra skollagsfrågor* gav riksdagen som sin mening regeringen till känna i fråga om förskoleklass i enskild regi, att regeringen snarast borde återkomma till riksdagen med förslag till bestämmelser om tillståndsgivning, bidrag, tillsyn av verksamheten samt de övergångsbestämmelser som kunde behövas etc. Bestämmelserna borde utformas på ett sätt som liknar reglerna för fristående skolor (bet. 1997/98:UbU5, rskr. 107).

En arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet har utarbetat en promemoria, *Fristående förskoleklasser – tillstånd, bidrag, tillsyn m.m.* (dnr U97/4530/S och U98/2622/S). Promemorian har remissbehandlats. Rege-

ringen har inhämtat Lagrådets yttrande över promemorians förslag till ändring i skollagen. Lagrådets synpunkter har beaktats i det lagförslag avseende fristående förskoleklasser som nu lagts fram för riksdagen.

Fristående förskoleklass – godkännande och tillsyn m.m.

Regeringen anför i propositionen att ett syfte med att inrätta förskoleklassen som egen skolform var att stödja och stimulera en integrering av den verksamhet som bedrivs för sexåringar och den som bedrivs för yngre skolbarn. Förskoleklassen är en del av skolan och omfattas av samma läroplan som det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94). Utbildningen i förskoleklassen är det första steget när det gäller att uppfylla läroplanens mål.

Enligt regeringen organiseras förskoleklassen i en majoritet av landets kommuner i anslutning till skolans lokaler. I många kommuner pågår även en verksamhetsmässig integrering. En sådan integrering är givetvis positiv också inom de fristående skolorna, framhåller regeringen. Eftersom Statens skolverk redan i dag enligt 9 kap. 1 § skollagen prövar frågor om godkännande av fristående skolor, bör Skolverket även pröva om en fristående skola skall godkännas för att bedriva utbildning motsvarande förskoleklassen. Om sådant godkännande ges, skall utbildning som motsvarar förskoleklassen stå under tillsyn av Skolverket. Skolorna skall också vara skyldiga att delta i den uppföljning och utvärdering som verket genomför. Även ärenden om återkallande av godkännande skall prövas av Skolverket, enligt regeringens förslag.

En verksamhetsmässig integrering är svår att uppnå utan ett nära och dagligt samarbete mellan personalen i förskoleklassen och skolan, anmärker regeringen. Mot den bakgrunden bör för andra enskilda anordnare av utbildning motsvarande förskoleklassen än fristående skolor även i fortsättningen gälla, att den kommun där verksamheten anordnas beslutar om godkännande och utövar tillsyn över utbildningen.

Regeringen anser att som villkor för godkännande bör krävas att utbildningen i fristående förskoleklass stimulerar varje barns utveckling och lärande samt att den kan ligga till grund för fortsatt skolgång. Vidare bör utbildningen svara mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för skolan. Dessa krav bör gälla oavsett om det är Skolverket eller en kommun som prövar frågan om godkännande. Därutöver bör för förskoleklass i anslutning till fristående skola gälla samma krav på öppenhet vid antagning som gäller för den fristående skolan. I likhet med vad som gäller för fristående skolor bör regeringen också bemyndigas att meddela ytterligare villkor i fråga om utbildningen och om antagningen till och ledningen av sådan utbildning.

Om verksamheten som motsvarar förskoleklassen inte längre uppfyller kraven för godkännande bör, enligt regeringen, kommunen respektive Skolverket återkalla godkännandet för utbildningen. Beslut i ärenden om godkännande och återkallande av godkännande bör få överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Regeringen föreslår att riksdagen antar de ändringar i skollagen som föranleds av förslagen om godkännande och tillsyn m.m. av fristående förskoleklass, nämligen ändringar såvitt avser 2 b kap. 6–9 §§ skollagen.

I flera motioner kritiseras regeringens förslag i denna del.

Moderata samlingspartiet begär i motion 1998/99:Ub6 att riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i skollagen såvitt avser *godkännande av och tillsyn över fristående förskoleklasser* (yrk. 1 delvis). Moderaterna anser att alla fristående alternativ skall behandlas likvärdigt. Att enbart fristående skolor som vill bedriva utbildning som motsvarar förskoleklassen skall bedömas av Skolverket, medan övriga fristående intressenter som önskar anordna liknande utbildning skall prövas av kommunen är enligt deras mening feltänkt. De vill att riksdagen uttalar sig för att Skolverket skall ge tillstånd och utöva tillsyn i fråga om samtliga fristående förskoleklasser, i likhet med vad som gäller för fristående skolor (yrk. 2).

Också Kristdemokraterna i motion 1998/99:Ub7 vänder sig mot att olika regler föreslås gälla för samma typ av verksamhet. Tillståndsgivningen i fråga om fristående förskoleklasser bör enligt dem utgå från en enhetlig bedömning (yrk. 2). Det underlättar för samtliga berörda om Skolverket ger tillstånd och svarar för tillsyn även i det fall då en enskild förskola är huvudman, menar motionärerna.

Riksdagen bör enligt Centerpartiet i motion 1998/99:Ub5 yrkande 4 besluta om en sådan ändring av skollagen att fristående förskoleklasser som anordnas i enskild regi skall godkännas av Statens skolverk och inte av kommunen. Motionärerna betonar att fristående förskoleklasser skall kunna verka på samma villkor som kommunala, oavsett om förskoleklasserna förs till skolan eller ej.

Enligt Folkpartiets motion 1998/99:Ub8 är det svårbegripligt att Skolverket skall vara tillsynsmyndighet för förskoleklass som drivs av kommun eller fristående skola, medan kommunen skall utöva tillsyn över fristående förskola som driver förskoleklass. Motionärerna anser det vara självklart att alla fristående förskoleklasser skall godkännas och stå under tillsyn av Skolverket. Riksdagen bör besluta om en sådan lagändring (yrk. 7 delvis).

Vänsterpartiet, däremot, menar i motion 1998/99:Ub4 att endast fristående skola skall få driva fristående förskoleklass. Riksdagen bör hos regeringen begära förslag till en ändring av skollagen med denna innebörd (yrk.1). I motionen uttrycks att det finns en risk att den verksamhetsmässiga integrationen av förskoleklassen och det obligatoriska skolväsendet uteblir om enskilda fysiska och juridiska personer har möjlighet att starta en fristående förskoleklass utan att denna verksamhet bedrivs i nära anknytning till en fristående skola. I konsekvens härmed anser motionärerna att enskilda förskoleklasser som redan har tillstånd men som inte drivs i anslutning till en fristående skola bör avveckla sin verksamhet inom en tidsperiod av t.ex. 3 år (yrk. 2).

U t s k o t t e t påminner, liksom regeringen, om att ett syfte med att införa förskoleklassen som en egen skolform inom det offentliga skolväsendet var att skapa förutsättningar för en verksamhetsmässig integrering av den s.k. sexårsverksamheten, skolan och skolbarnsomsorgen och därigenom höja kvaliteten i samtliga verksamheter. En utveckling mot integrering av verksamheterna pågår redan nu i många kommuner.

Ärenden om godkännande av fristående skolor som motsvarar grundskolan och sarskolan prövas i dag av Skolverket, medan ärenden om tillstånd att

anordna förskoleklass prövas av den kommun där verksamheten skall bedrivas. Utskottet ställer sig helt bakom regeringens förslag att Skolverket i fortsättningen skall ha hand om tillståndsgivningen för det fall att den fristående skolan också vill anordna förskoleklass. En harmonisering av reglerna underlättar för fristående skolor att samordna verksamhet som motsvarar förskoleklassen med skolans övriga verksamhet. Den samlade verksamheten kommer att stå under tillsyn av en och samma myndighet, nämligen Skolverket.

För andra enskilda huvudmän än fristående skolor som önskar bedriva verksamhet som motsvarar förskoleklassen föreslås ingen ändring i propositionen. Det innebär att det även i fortsättningen är den kommun där verksamheten bedrivs som ger godkännande och utövar tillsyn. Enligt utskottets bedömning skulle det föra för långt att nu föreskriva, som begärts i motioner, att även exempelvis förskoleklasser vid enskilt drivna förskolor skall godkännas av Skolverket och stå under verkets tillsyn. Konsekvenserna av en sådan ordning är inte tillräckligt utredda. Här är det heller inte lika uttalat fråga om en integrering av förskoleklassen och skolan, eftersom det inte är samma huvudman för verksamheterna.

Regeringen har den 25 februari 1999 beslutat att skollagen skall ses över av en parlamentariskt sammansatt kommitté. Utskottet noterar att i kommitténs uppdrag ingår att dels lämna förslag till hur integrationen av förskoleklass, skola och fritidshem skall regleras i skollagen, dels utreda om och i så fall föreslå hur förskolan kan bilda en egen skolform inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom (dir. 1999:15). Kommittén skall redovisa uppdraget senast den 1 maj 2001.

I avvaktan på resultatet av kommitténs arbete är utskottet inte berett att tillstyrka en sådan förändring av gällande bestämmelser som föreslås i motion 1998/99:Ub4, nämligen att fristående förskoleklass endast skall få anordnas i anslutning till fristående skola.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till lagregler i fråga om kraven för godkännande och återkallande av godkännande att driva förskoleklass.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:Ub4 yrkandena 1 och 2, 1998/99:Ub5 yrkande 4, 1998/99:Ub6 yrkandena 1 (delvis) och 2, 1998/99:Ub7 yrkande 2 samt 1998/99:Ub8 yrkande 7 (delvis) antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100), såvitt avser 2 b kap. 6–9 §§.

En rätt för godkänd fristående skola att starta förskoleklass föreslås i tre motioner.

Moderata samlingspartiet vill i motion 1998/99:Ub6 att en generell bestämmelse skall införas om automatisk rätt för godkänd fristående skola att tillfoga förskoleklass till övrig verksamhet (yrk. 4 delvis). Läroplanen och den tillsyn som Skolverket utövar över fristående skolor utgör en tillräcklig garanti, framhåller Moderaterna.

Enligt centerpartimotion 1998/99:Ub5 yrkande 2 är det rimligt att nöja sig med en enkel anmälan till Skolverket från godkända fristående grundskolor att de utvidgar verksamheten till att omfatta även förskoleklass.

Riksdagen bör enligt motion 1998/99:Ub8 från Folkpartiet besluta att en redan godkänd fristående skola endast skall behöva anmäla till Skolverket att den startar förskoleklass (yrk. 2).

U t s k o t t e t hänvisar till att enligt gällande regler i skollagen måste en fristående skola som godkänts för utbildning för vissa årskurser och som vill utöka sin verksamhet med ytterligare årskurser ansöka hos Skolverket om att bli godkänd även för dessa (9 kap. 2 och 6 §§). Förskoleklass är en egen skolform som till skillnad från grundskolan är frivillig och som har ett eget regelverk. Starka skäl talar, enligt utskottets mening, för att fristående skola också vid utvidgning av verksamheten med förskoleklass skall vara skyldig att ansöka om godkännande hos Skolverket.

Motionsyrkandena bör avslås av riksdagen.

Fristående förskoleklass – bidrag och avgifter

När det gäller bidrag till en fristående skola som godkänts för att bedriva utbildning som motsvarar förskoleklassen föreslår regeringen i propositionen en reglering som överensstämmer med den som gäller för fristående skolor som motsvarar grundskolan respektive särskolan. Den godkända fristående skolan skall av Skolverket förklaras berättigad till bidrag. Sådan förklaring skall dock inte lämnas om etableringen av en ny fristående förskoleklass medför påtagliga negativa följder för skolväsendet i den kommun där skolan är belägen, eller om skolan tar ut otillåtna avgifter. På samma grunder kan verket återkalla rätten till bidrag. Skolverkets beslut i dessa frågor får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Regeringens förslag innebär en skyldighet för hemkommunen att tilldela bidrag till en fristående skola som motsvarar grundskolan och som förklarats berättigad till stöd. Bidraget skall ges enligt samma grunder som tillämpas för kommunens egen förskoleklass. Kommunen skall dock inte vara skyldig att lämna bidrag för den del av verksamheten som överstiger 15 timmar i veckan eller 525 timmar om året eller för elev som tas emot före höstterminen det år då eleven fyller sex år. Har en elev ett omfattande behov av särskilt stöd, skall kommunen inte vara skyldig att lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter skulle uppstå för kommunen.

Enligt regeringen skall utbildningen som den fristående skolan får bidrag för vara avgiftsfri. För verksamhet som överstiger 15 timmar i veckan eller 525 timmar om året får dock skäliga avgifter tas ut. Skäliga avgifter får även tas ut för barn som tas emot före höstterminen det år då de fyller sex år.

Förskoleklass i anslutning till fristående skola som motsvarar särskolan skall enligt förslaget tilldelas bidrag av elevernas hemkommuner. I likhet med vad som gäller för fristående särskolor utgår regeringen från att parterna kommer överens om beloppet.

Regeringen understryker att den kommun där verksamheten bedrivs skall ha rätt till insyn i förskoleklassens verksamhet i de fristående skolor som får kommunala bidrag. Fristående skolor som driver förskoleklass med offentligt stöd skall också delta i den uppföljning och utvärdering som kommunen gör av sitt eget skolväsende.

När det gäller förskoleklass med annan enskild anordnare än fristående skola beslutar kommunen enligt gällande bestämmelser om bidrag skall utgå. I sådana fall kan kommunen lämna bidrag, men har ingen skyldighet att göra det. Regeringen anser att dessa regler skall gälla även fortsättningsvis.

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ändrad lydelse av 2 b kap. 10, 12 och 13 §§ samt införande av fem nya paragrafer, 2 b kap. 10 a–e §§, i skollagen.

Även de av regeringen föreslagna *principerna för bidrag till huvudmän för fristående förskoleklasser* bemöts med kritik i flera motioner, i överensstämmelse med motionärernas inställning till frågorna om godkännande och tillsyn.

Moderata samlingspartiet yrkar i motion 1998/99:Ub6 avslag på regeringens förslag till ändring i skollagen i denna del (yrk. 1 delvis). Moderaterna vill att riksdagen skall göra ett uttalande till regeringen om att bidraget till alla fristående alternativ skall bestämmas efter samma grunder som kommunerna tillämpar i fråga om de egna förskoleklasserna (yrk. 3). De delar inte regeringens uppfattning att en fristående skola skall kunna nekas bidrag för sin förskoleklass – även om den formellt är godkänd av Skolverket – i det fall etableringen, enligt berörd kommun, kan anses medföra s.k. påtagliga negativa följder.

Kristdemokraterna framhåller i motion 1998/99:Ub7 yrkande 3 att samma regler för samtliga fristående förskoleklasser också bör gälla vid bidragsgivningen. Det är Skolverket som bör besluta om rätt till bidrag för både fristående skolor och andra enskilda huvudmän som anordnar förskoleklass.

Alla fristående förskoleklasser som blivit godkända bör ha rätt till offentlig finansiering, enligt Centerpartiets motion 1998/99:Ub5 yrkande 5. Det är fel, hävdar motionärerna, att bedöma fristående förskoleklassers verksamhet utifrån konsekvenserna för kommunala förskoleklasser, eftersom det svenska skolväsendet enligt skollagen omfattar även fristående förskoleklasser.

Folkpartiet begär i motion 1998/99:Ub8 att riksdagen beslutar att Statens skolverk skall bedöma rätten till bidrag för fristående förskoleklass, oavsett om denna drivs av en fristående skola eller av annan enskild anordnare (yrk. 7 delvis).

U t s k o t t e t har i det föregående tillstyrkt att riksdagen antar regeringens förslag till nya regler för godkännande och tillsyn av fristående förskoleklass som anordnas i anslutning till fristående skola. I konsekvens härmed ställer sig utskottet också bakom regeringens förslag till bidragsregler som, när det gäller förskoleklass med fristående skola som huvudman, har anpassats till reglerna för fristående skolor i 9 kap. skollagen.

Utskottet är inte berett att föreslå att motionärernas önskemål om lika behandling i bidragshänseende av förskoleklasser i enskild regi skall tillgodoses. En närmare analys krävs av bl.a. de ekonomiska konsekvenserna av sådana förändringar.

Riksdagen bör med bifall till regeringens förslag i denna del och med avslag på motionerna 1998/99:Ub5 yrkande 5, 1998/99:Ub6 yrkandena 1 (delvis) och 3, 1998/99:Ub7 yrkande 3 och 1998/99:Ub8 yrkande 7 (delvis) anta regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 2 b kap. 10 §,

En fristående skolas *ansökan om att bli godkänd för att ha rätt till bidrag för nystartad förskoleklass* bör enligt Folkpartiet i motion 1998/99:Ub8 yrkande 4 vara Skolverket till handa den 1 september kalenderåret innan utbildningen startar, och inte den 1 april som regeringen föreslår.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen med avslag på motionsyrkandet antar regeringens förslag till lydelse av 2 b kap. 10 a § tredje stycket skollagen.

Den föreslagna bestämmelsen har anpassats till vad som gäller i fråga om ansökningstid för bidrag till nystartad fristående skola, nämligen 'före den 1 april kalenderåret innan skolan startar' (9 kap. 6 §). Beslut om nämnda ansökningsdatum för de fristående skolornas del togs av riksdagen våren 1995. Beslutet motiverades av kommunernas behov av ytterligare planeringstid.

Frågan om bidrag till fristående skola som i sin förskoleklass tar emot *elever med omfattande behov av särskilt stöd* tas upp i fyra motioner.

Enligt Moderaternas motion 1998/99:Ub6 måste huvudprincipen vara att alla elever skall ges lika goda förutsättningar att fritt välja förskoleklass och skola (yrk. 6). Den skrivning som regeringen valt innebär risk för att elever i behov av särskilt stöd per definition frångår rätten att välja, vilket inte är rimligt. Motionärerna förordar därför att den föreslagna bestämmelsen om att kommunen i vissa fall inte skall vara skyldig att lämna bidrag för särskilt stöd till elever i fristående skolas förskoleklass skall utgå ur lagtexten (yrk. 1 delvis).

Kristdemokraterna begär i motion 1998/99:Ub7 yrkande 5 att riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i skollagen vad gäller elever med omfattande behov av särskilt stöd. De anser att ersättning för särskilt stöd skall utgå oavsett om eleven går i förskoleklass i anslutning till en kommunal eller fristående skola eller i förskoleklass i annan enskild regi.

I motion 1998/99:Ub5 understryker Centerpartiet att friheten att välja skola skall vara till för alla. Kommunerna bör därför åläggas att ge fristående förskoleklasser ersättning för barn med behov av särskilt stöd på samma villkor som gäller för de kommunala förskoleklasserna, om inte synnerliga skäl föreligger häremot (yrk. 6).

Folkpartiet vill i motion 1998/99:Ub8 att riksdagen beslutar att kommunerna skall ha skyldighet – oavsett om detta skulle medföra organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunerna – att lämna bidrag till fristående skolor för alla elever med särskilda behov (yrk. 6). Valfrihet är inte mindre viktigt för dessa elever, betonar motionärerna.

U t s k o t t e t har tidigare, när det gäller motsvarande begränsning av kommunens skyldighet att lämna bidrag till fristående grundskolor för elever med ett omfattande behov av särskilt stöd, anfört följande (bet. 1996/97:UbU4 s. 7).

Man kan inte bortse från att en skola – kommunal eller fristående – kan ha mycket svårt att tillhandahålla lokaler, tekniska hjälpmedel och/eller specialpedagogiska insatser som en viss funktionshindrad elev behöver. Kommunen har som nämnts en oavvislig skyldighet att tillgodose elevens behov, men det är inte orimligt att kommunen i det läget har rätt att hänvisa eleven till den

skola som har de bästa möjligheterna att göra detta. Om den möjligheten inte fanns, skulle rätten att välja skola kunna medföra t.ex. att en kommun som gjort stora investeringar i en av sina skolor för att tillgodose en elev med ett visst funktionshinder tvingas finansiera motsvarande åtgärder i en annan kommunal skola eller en fristående skola, om nämligen den funktionshindrade eleven önskar byta skola eller om en annan elev, som har liknande behov och som skulle ha kunnat utnyttja samma investeringar, väljer en annan skola. Utskottet vill understryka att de organisatoriska eller ekonomiska svårigheterna skall vara betydande, om den fristående skolan skall kunna neka att ta emot en elev eller kommunen neka att betala den fristående skolan för det särskilda stöd som eleven behöver.

Utskottet gör samma ställningstagande i frågan, när det gäller bidrag till fristående skola för elever med omfattande behov av särskilt stöd i förskoleklass. Därmed anser utskottet att riksdagen med avslag på här aktuella motionsyrkanden bör bifalla regeringens förslag.

I motion 1998/99:Ub8 yrkande 3 går Folkpartiet emot regeringens förslag om att *antalet bidragsberättigade timmar i förskoleklass i anslutning till fristående skola* skall fastställas till 525 timmar. De menar att enskilda utbildningsanordnare måste kunna bedriva undervisning på likartade villkor som kommunen. Det bör därför inte finnas något timtak angivet. Riksdagen bör besluta att kommunen skall vara skyldig att lämna bidrag för samma antal undervisade timmar inom förskoleklass i enskild regi som den egna undervisningen inom förskoleklassen omfattar.

U t s k o t t e t hänvisar till att enligt skollagen är kommunen skyldig att anvisa plats i förskoleklass. Utbildningen i förskoleklass skall omfatta minst 525 timmar om året och skall inom detta timtak vara avgiftsfri (2 b kap. 2 och 5 §§). Det kommunala bidraget till fristående skolor som motsvarar grundskolan har anpassats till denna bestämmelse om kommunens avgiftsfria undervisning i egen förskoleklass. Det finns emellertid inget som hindrar att kommunen lämnar bidrag för fler timmar. Riksdagen bör med bifall till regeringens förslag avslå motionsyrkandet.

U t s k o t t e t har i det föregående ställt sig bakom regeringens förslag i frågor om *bidragsberättigade timmar och bidrag för elever med omfattande behov av särskilt stöd i fristående skolas förskoleklass* och avstyrkt motionsyrkanden i motsvarande delar. Riksdagen bör alltså enligt utskottets mening anta regeringens förslag till *lagbestämmelser* i dessa frågor, nämligen 2 b kap. 10 b § andra stycket skollagen.

Verksamhetsidén med förskoleklassens verksamhet och fritidsverksamheten totalintegrerade över hela skoldagen är olycklig, anmärker Moderata samlingspartiet i motion 1998/99:Ub6 yrkande 5. En tydlig *avgränsning mellan förskoleklassens undervisningstid och fritidsverksamheten* är väsentlig för att både stärka betydelsen av den skolförberedande verksamheten och samtidigt ge möjligheter till alternativa omsorgsformer. Av detta skäl är det angeläget att utforma tillståndsgivningen så att det ställs krav på huvudmannen att skilja på dessa två uppgifter.

U t s k o t t e t ser positivt på den utveckling mot integrering av verksamheterna med förskoleklass, grundskola och skolbarnsomsorg som nu pågår i

kommunerna. Att åstadkomma en sådan integrering var ett av motiven för att införa förskoleklassen, den tidigare s.k. sexårsverksamheten, som en egen skolform inom det offentliga skolväsendet (prop. 1997/98:6, bet. UbU5, rskr. 107).

I sammanhanget finner utskottet det vara av intresse att nämna att Skolverket är i färd med att i samtliga kommuner granska de avgifter som tas ut för barn i förskoleklass med heldagsomsorg. Denna studie som skall avse förhållandena i mars 1999 ingår som en del i verkets kartläggning av avgifterna i förskolor och fritidshem. Bakgrunden till granskningen är att Skolverket under våren 1998 fick signaler från föräldrar som kan tyda på att vissa kommuner tar ut sådana avgifter för sexåringar i förskoleklass med heldagsomsorg att man i praktiken också avgiftsbelägger förskoleklassens verksamhet. Som utskottet nyss nämnt skall förskoleklassens verksamhet vara avgiftsfri upp till 525 timmar per år (2 b kap. 5 § skollagen).

Med hänvisning till att en granskning har påbörjats som rör den av motionärerna efterfrågade avgränsningen av verksamheterna i heldagsomsorgen anser utskottet att det inte behövs något uttalande i frågan från riksdagen. Motionsyrkandet avstyrks.

Kristdemokraterna kommenterar i motion 1998/99:Ub7 yrkande 6 regeringens förslag till lagtext i fråga om *bidrag från elevernas hemkommuner för förskoleklass i anslutning till fristående skola som motsvarar särskolan*. I likhet med vad som gäller för fristående särskolor utgår regeringen från att parterna kommer överens om beloppet. Motionärerna understryker att det är viktigt att bidragen till särskolorna garanteras. Stor vikt bör läggas vid det enskilda barnets behov.

U t s k o t t e t anser att riksdagen med avslag på motionsyrkandet bör anta regeringens förslag till lydelse av 2 b kap. 10 c § skollagen.

Också bestämmelsen om bidrag för förskoleklass till fristående särskola har anpassats till motsvarande bestämmelse för fristående särskolor (9 kap. 6 a § skollagen). När det särskilt gäller det enskilda barnets behov i särskolans förskoleklass har regeringen uttryckligen i propositionen Förskoleklass och andra skollagsfrågor angett att det är viktigt att det finns utrymme för flexibla lösningar, där hänsyn tas till barnets individuella förutsättningar och specifika behov (prop. 1997/98:6 s. 45 f.). Utskottet utgår från att kommunerna tar sitt ansvar i detta avseende.

I samma motion, 1998/99:Ub7, vänder sig Kristdemokraterna mot att *rätten till bidrag för fristående skolas förskoleklass skall kunna återkallas* av Skolverket i det fall denna rätt innebär påtagliga negativa följder för skolväsendet i kommunen (yrk. 4). I propositionen markeras att detta främst kommer att vara aktuellt om relevantalet ökar markant. Motionärerna kan inte tolka detta på annat sätt än att om en fristående förskoleklass visat sig vara för populär, eller riskerar att bli det, förlorar den rätten till bidrag. Att tillkomsten av en ny förskoleklass kan innebära att en redan befintlig förskoleklass tvingas lägga ned, får inte användas som argument för att inskränka valfriheten. Riksdagen bör avslå lagförslaget i denna del.

U t s k o t t e t noterar återigen att den föreslagna bestämmelsen om återkallande av rätt till bidrag stämmer överens med vad som gäller för fri-

stående skolor (9 kap. 12 § skollagen). Vid införandet av bestämmelsen för fristående skolor anförde utskottet att en fristående skola som växer kraftigt, utöver vad som förutsågs när bidragsrätten beviljades, kan komma att göra det omöjligt för kommunerna att fullgöra sina skyldigheter gentemot eleverna. Utskottet ansåg därför att en möjlighet att återkalla bidragsrätt var nödvändig (bet. 1996/97:UbU4 s. 14). Kommunerna är skyldiga att anvisa plats i förskoleklassen fr.o.m. höstterminen det år då barnet fyller sex år till dess att barnet skall börja fullgöra sin skolplikt (2 b kap. 2 §). Enligt utskottets bedömning bör en bestämmelse om återkallande av bidragsrätt finnas också för fristående skolas förskoleklass. Utskottet tillstyrker alltså regeringens förslag. Riksdagen bör med avslag på motionsyrkandet anta 2 b kap. 10 e § skollagen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser, m.m.

Ändringarna i skollagen skall enligt propositionen träda i kraft den 1 juli 1999.

Regeringen föreslår att sådana fristående skolor, och även övriga enskilda utbildningsanordnare, som före lagens ikraftträdande har fått tillstånd att bedriva verksamhet som motsvarar förskoleklassen skall anses godkända enligt de nya bestämmelserna. De fristående skolor som fått ett sådant tillstånd skall också anses ha förklarats berättigade till bidrag i enlighet med de nya bestämmelserna.

De föreslagna övergångsbestämmelserna innebär att såväl fristående skolor som andra enskilda utbildningsanordnare som vill påbörja utbildningen läsåret 1999/2000 kan göra det om de fått tillstånd enligt nu gällande regler före den 1 juli 1999. I fråga om fristående skolor som vill påbörja utbildningen läsåret 2000/01 krävs enligt regeringen – med hänsyn till att skolan skall ha ansökt om godkännande före den 1 april året innan verksamheten startar – en övergångsbestämmelse av innebörd att ansökningstiden för det läsåret senareläggs till 'före den 1 september 1999'.

I motion 1998/99:Ub4 yrkande 4 från Vänsterpartiet begärs att riksdagen beslutar att de nya bestämmelserna skall *träda i kraft* den 1 juli 2000.

U t s k o t t e t ställer sig bakom regeringens förslag om ikraftträdande den 1 juli 1999. Motionsyrkandet avstyrks.

Förslaget i propositionen till *övergångsbestämmelser* har föranlett flera motionsyrkanden.

Moderata samlingspartiet påpekar i motion 1998/99:Ub6 att förslaget innebär att de fristående skolor som ännu inte driver men vill starta förskoleklasser inte kan komma i gång därmed förrän tidigast hösten 2000. Med Moderaternas förslag om automatisk rätt för godkänd fristående skola att också anordna förskoleklass kan verksamheten börja redan fr.o.m. läsåret 1999/2000. Regeringens förslag till övergångsbestämmelser i motsvarande del bör avslås (yrk. 1 och 4, båda delvis).

Enligt Centerpartiet i motion 1998/99:Ub5 yrkande 3 bör ett förenklat förfarande, där godkända fristående skolor endast behöver anmäla att de startar

förskoleklass, kombineras med övergångsbestämmelser för innevarande år att en anmälan skall göras till Skolverket senast den 1 juli.

Också Kristdemokraterna i motion 1998/99:Ub7 anser att det är olyckligt att verksamhetsstarten fördröjs med ett år för de fristående skolor som planerat för utbildning i förskoleklass till hösten. Motionärerna menar att om sista dag för ansökan ändras till den 1 juni, kan verksamheten få ett godkännande för start fr.o.m. höstterminen 1999 (yrk. 7).

I motion 1998/99:Ub8 yrkande 5 begär Folkpartiet att riksdagen beslutar att införa övergångsregler för fristående skola som vill starta förskoleklass höstterminen 1999.

Enligt Vänsterpartiets motion 1998/99:Ub4 bör kommunens yttrande inhämtas innan fristående skola som redan driver förskoleklass förklaras godkänd av Skolverket och berättigad till bidrag (yrk. 5).

U t s k o t t e t erinrar om att enligt det utredningsförslag som ligger till grund för propositionen skulle ändringarna i skollagen träda i kraft den 1 mars 1999 och tillämpas på utbildning som äger rum efter den 1 juli 1999. Godkänd fristående skola föreslogs kunna ansöka om tillstånd hos Skolverket före den 1 april 1999 för att anordna förskoleklass fr.o.m. läsåret 1999/2000.

I sitt remissvar över promemorian anförde Skolverket att det var orimligt att verket, med nuvarande beslutsgång, skulle hinna handlägga och fatta beslut om tillstånd för fristående skolor att anordna förskoleklasser före starten av läsåret 1999/2000. Skolverket föreslog att de ansökningar om tillstånd att anordna förskoleklass som inkommer till Skolverket från fristående skolor som för närvarande inte bedriver sådan utbildning skall avse tillstånd först fr.o.m. läsåret 2000/01. På så sätt får kommunerna möjlighet att yttra sig över ansökningarna.

En fristående skola som före ikraftträdandet av ändringarna i skollagen får kommunens tillstånd att anordna förskoleklass i enlighet med nuvarande bestämmelser kan dock starta utbildningen hösten 1999.

Riksdagen bör enligt utskottet med avslag på motionsyrkandena anta regeringens förslag till övergångsbestämmelser med anledning av ändringarna i skollagen.

U t s k o t t e t föreslår vidare att riksdagen antar *lagförslaget i övrigt*, i den mån det inte har behandlats i det föregående.

Ekonomiska konsekvenser

I enlighet med den s.k. finansieringsprincipen skall kommuner och landsting inte åläggas nya arbetsuppgifter eller skyldigheter, utan att de samtidigt ges möjligheter att finansiera dessa på annat sätt än med höjda skatter. Regeringen bedömer i propositionen att förslaget till skollagsändringar inte medför förändrade kostnader för kommunerna. Förslaget innebär, enligt regeringens mening, ett oförändrat kommunalt åtagande genom att rätten till utbildning om 525 timmar i förskoleklass redan i dag utnyttjas av i stort sett landets samtliga sexåringar, med undantag för dem som valt att börja i skolan vid sex års ålder.

I motion 1998/99:Ub4 yrkande 6 uttrycker Vänsterpartiet farhågor att förslaget faktiskt kommer att innebära ökade kommunala kostnader, såsom t.ex. kostnader för lokaler. Motionärerna menar att Skolverket bör ges i uppdrag att göra en *uppföljning av de ekonomiska konsekvenserna* av skollagsändringarna.

Liknande synpunkter förs fram av Kristdemokraterna i motion 1998/99:Ub7 yrkande 8. De förutsätter att det kommer att göras en ordentlig utvärdering och uppföljning av de ekonomiska konsekvenserna till följd av ändringarna i skollagen. Om beslutet bygger på en felaktig beräkningsgrund bör frågan behandlas på nytt, anför motionärerna.

U t s k o t t e t finner inte anledning att ifrågasätta den bedömning som regeringen gjort. Samtidigt utgår utskottet från att de ekonomiska konsekvenserna av nu behandlade förslag kommer att följas upp. Något uttalande av riksdagen i denna fråga behövs inte. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Förskoleklass vid svensk utlandsskola

Statsbidrag för svensk undervisning i utlandet lämnas enligt förordningen (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar. Som villkor för statsbidrag gäller bl.a. att utbildningen skall anordnas enligt grundskolans och gymnasieskolans läroplaner, kursplaner och timplaner.

I propositionen redovisas att det finns ett 30-tal svenska utlandsskolor i Europa, Asien, Afrika och Sydamerika. I de flesta skolorna har barn i sexårsåldern skrivits in i årskurs 1 och dessa elever ingår således i bidragsunderlaget för statsbidraget till utlandsskolan. Vid övriga skolor anordnas separat verksamhet för sexåringar. Nästan alla skolor bedriver också förskoleverksamhet för yngre barn. För denna verksamhet liksom för den separata sexårsverksamheten utgår inte något statsbidrag. Kostnaderna täcks via avgifter.

Regeringen föreslår i propositionen att riksdagen godkänner att *statsbidrag får lämnas för utbildning som motsvarar förskoleklassen vid en svensk utlandsskola* fr.o.m. läsåret 2000/01 efter prövning av Statens skolverk. Regeringen framhåller att utlandsskolorna följer den svenska läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94). Läroplanen omfattar sedan den 1 augusti 1998 även förskoleklassen. Det bör därför vara möjligt också för utlandsskolorna att anordna förskoleklasser med statsbidrag.

En utlandsskola, som vill bli berättigad till bidrag för utbildning motsvarande förskoleklassen fr.o.m. läsåret 2000/01, skall enligt regeringen ansöka härom hos Skolverket före den 1 september 1999. Vid sin bedömning bör verket tillämpa samma kriterier som för prövning av en utlandsskola, anför regeringen. Förskoleklassen skall också omfattas av den uppföljning och utvärdering som verket genomför av utlandsskolorna. Skolverkets beslut om statsbidrag för inrättande av förskoleklass bör få överklagas hos regeringen.

I motion 1998/99:Ub7 yrkande 9 från Kristdemokraterna förordas, också när det gäller utlandsskolorna, att slutdatum för ansökan om bidrag sätts till den 1 juni 1999 för de skolor som planerat för förskoleklass fr.o.m. höstterminen 1999.

Utskottet instämmer med regeringen att utlandsskolorna, som följer den svenska läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94), skall ha rätt till statsbidrag även för utbildning som motsvarar förskoleklassen. När det gäller ansökningstid för statsbidrag till utlandsskola för förskoleklass, finner utskottet det inte rimligt att Skolverket skall åläggas att behandla ansökan som kommer in senast den 1 juni 1999 i sådan tid att utbildningen i förskoleklassen kan starta redan fr.o.m. höstterminen 1999.

Riksdagen bör med avslag på motionsyrkandet godkänna vad regeringen föreslår om att statsbidrag får lämnas för utbildning som motsvarar förskoleklassen vid en svensk utlandsskola.

Övriga frågor

Frågor om *skolstart och tioårig grundskola* aktualiseras i fyra motioner.

Enligt Kristdemokraterna i motion 1998/99:Ub7 yrkande 1 bör frivillighet och valfrihet gälla som principer för deltagande i förskoleklass. Motionärerna motsätter sig bestämt en obligatorisk skolstart för alla sexåringar. Varje förälder skall kunna välja verksamhetsform för sitt barn. Detta val gäller såväl kommunal som fristående förskola, familjedaghem och förskoleklass. För att ge en reell möjlighet till individuella val måste rättvisa regler skapas.

Folkpartiet pläderar i motionerna 1998/99:Ub8 yrkande 1 och 1998/99:Ub268 yrkande 9 för en tioårig grundskola, där förskoleklassen utgör det första året. De hävdar att i en tioårig grundskola blir undervisningen mera flexibel och skolan kan möta eleven på hans eller hennes nivå. Den utökade tiden bör användas till att ytterligare befästa de baskunskaper som skolan i dag inte lyckas ge många elever, framhåller motionärerna.

I centerpartimotion 1998/99:Ub5 yrkande 1 begärs ett riksdagsuttalande om att regeringen bör återkomma med förslag till en samlad lagstiftning för förskoleklassen och det obligatoriska skolväsendet. Förslaget bör inriktas mot en närmare integrering och på sikt sammanläggning av skolformerna.

Utskottet vill fästa uppmärksamheten på att en omfattande skollagsöversyn kommer att göras av den nyligen beslutade kommittén för översyn av skollagen m.m. Enligt direktiven för kommittén skall denna föreslå hur skollagen kan moderniseras genom att förenklas och förtydligas samt bättre anpassas till ett målstyrt skolväsende och till den ansvarsfördelning som råder mellan stat och kommun (dir. 1999:15). Kommittén skall vidare överväga hur skollagen bör utformas för att tydliggöra det kommunala ansvaret för utbildningens kvalitet och likvärdighet. Bland annat skall kommittén lämna förslag till hur integrationen av förskoleklass, skola och fritidshem skall regleras i skollagen. Kommittén skall redovisa uppdraget senast den 1 maj 2001.

Med hänvisning till det arbete som nu inleds i den parlamentariskt sammansatta kommittén, anser utskottet att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

En ändring av reglerna om *återkallande av godkännande för fristående skola* föreslås av Vänsterpartiet i motion 1998/99:Ub4 yrkande 3. Motionärerna

har uppmärksammat den skillnad som kommer att råda mellan reglerna för fristående förskoleklass och fristående skola när det gäller återkallande av godkännande. De anser att det är rimligt att de bestämmelser som gäller för förskoleklassen också gäller för skolan.

U t s k o t t e t konstaterar att enligt nuvarande och föreslagna regler för förskoleklassen i 2 b kap. 12 och 13 §§ skollagen skall ett beslut om återkallande av godkännande gälla med omedelbar verkan samt böter kunna utdömas för den som utan godkännande bedriver utbildning som motsvarar förskoleklassen. Motsvarande bestämmelser finns inte för fristående skolor. I fråga om dem gäller att skolverksamheten upphör först när beslutet om återkallande av godkännande vinner laga kraft (jfr 9 kap. 12 och 17 §§ skollagen). Det finns i dag inte heller något stöd i lag för att bötfälla den som bedriver skolverksamhet utan tillstånd.

De återgivna reglerna för förskoleklassen, som också gäller i motsvarande mån för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, är så gott som oförändrade överförda till skollagen från socialtjänstlagen. Med hänsyn till att barnomsorgen har hand om små barn har strängare regler ansetts vara motiverade.

Utskottet hänvisar till att den nyligen beslutade kommittén för översyn av skollagen m.m. har i uppdrag att se över terminologi och struktur i skollag, läroplaner och skolformsförordningar, så att dessa bättre harmonierar med varandra och speglar helheten i skolväsendet (dir. 1999:15). I avvaktan på resultatet av kommitténs arbete är utskottet inte berett att föreslå en sådan anpassning av olika skollagsregler som motionärerna vill ha. Därmed avstyrker utskottet motion 1998/99:Ub4 yrkande 3.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. *beträffande regler för godkännande av och tillsyn över fristående förskoleklasser*

att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:Ub4 yrkandena 1 och 2, 1998/99:Ub5 yrkande 4, 1998/99:Ub6 yrkandena 1 (delvis) och 2, 1998/99:Ub7 yrkande 2 samt 1998/99:Ub8 yrkande 7 (delvis) antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100), såvitt avser 2 b kap. 6–9 §§,

res. 1 (m, kd, c, fp) - delvis

res. 2 (v) - delvis

2. *beträffande rätt för godkänd fristående skola att starta förskoleklass*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub5 yrkande 2, 1998/99:Ub6 yrkande 4 (delvis) och 1998/99:Ub8 yrkande 2,

res. 1(m, kd, c, fp) - delvis

3. beträffande *bidrag till huvudmän för fristående förskoleklasser, m.m.*

att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:Ub5 yrkande 5, 1998/99:Ub6 yrkandena 1 (delvis) och 3, 1998/99:Ub7 yrkande 3 samt 1998/99:Ub8 yrkande 7 (delvis) antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 2 b kap. 10 §, 10 a § första och andra styckena, 10 b § första stycket, 10 d § samt 12 och 13 §§,

res. 1 (m, kd, c, fp) - delvis

4. beträffande *ansökningstid för bidrag till fristående skola för ny-startad förskoleklass*

att riksdagen med avslag på motion 1998/99:Ub8 yrkande 4 antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 2 b kap. 10 a § tredje stycket,

res. 3 (fp) - delvis

5. beträffande *bidrag till fristående skola för elever med omfattande behov av särskilt stöd i förskoleklass*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag i denna del och med avslag på motionerna 1998/99:Ub5 yrkande 6, 1998/99:Ub6 yrkandena 1 och 6, 1998/99:Ub7 yrkande 5 och 1998/99:Ub8 yrkande 6, samtliga i denna del, godkänner vad utskottet anfört,

res. 1 (m, kd, c, fp) - delvis

6. beträffande *bidragsberättigade timmar i fristående skolas förskoleklass*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag i denna del och med avslag på motion 1998/99:Ub8 yrkande 3 (delvis) godkänner vad utskottet anfört,

res. 3 (fp) - delvis

7. beträffande *lagbestämmelser om bidragsberättigade timmar och bidrag för elever med omfattande behov av särskilt stöd i fristående skolas förskoleklass*

att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:Ub5 yrkande 6, 1998/99:Ub6 yrkandena 1 och 6, 1998/99:Ub7 yrkande 5 och 1998/99:Ub8 yrkandena 3 och 6, samtliga i denna del, antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 2 b kap. 10 b § andra stycket,

res. 4 (m, kd, c) - (villk. mom. 5)

res. 3 (fp) - delvis (villk. mom. 5 och 6)

8. beträffande *tydlig avgränsning mellan förskoleklassens verksamhet och fritidsverksamheten*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub6 yrkande 5,

res. 5 (m) - delvis

9. beträffande *bidrag för förskoleklass till fristående skola som motsvarar sarskolan*

att riksdagen med avslag på motion 1998/99:Ub7 yrkande 6 antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 2 b kap. 10 c §,

res. 6 (kd, fp) - delvis

10. beträffande återkallelse av rätt till bidrag för fristående skolas förskoleklass

att riksdagen med avslag på motion 1998/99:Ub7 yrkande 4 antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 2 b kap. 10 e §,

res. 6 (kd, fp) - delvis

11. beträffande ikraftträdande

att riksdagen med avslag på motion 1998/99:Ub4 yrkande 4 antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser punkt 1 i övergångsbestämmelserna,

12. beträffande övergångsbestämmelser i övrigt

att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:Ub4 yrkande 5, 1998/99:Ub5 yrkande 3, 1998/99:Ub6 yrkandena 1 och 4 (båda delvis), 1998/99:Ub7 yrkande 7 och 1998/99:Ub8 yrkande 5 antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser punkterna 2 och 3 i övergångsbestämmelserna,

res. 5 (m) - delvis

res. 7 (c) - delvis

res. 3 (fp) - delvis

13. beträffande lagförslaget i övrigt

att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, i den mån det inte har behandlats under föregående moment,

14. beträffande uppföljning av ekonomiska konsekvenser

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub4 yrkande 6 och 1998/99:Ub7 yrkande 8,

res. 2 (v) - delvis

res. 8 (kd) - delvis

15. beträffande förskoleklass vid svensk utlandsskola

att riksdagen med avslag på motion 1998/99:Ub7 yrkande 9 godkänner vad regeringen föreslår om att statsbidrag får lämnas för utbildning som motsvarar förskoleklassen vid en svensk utlandsskola,

16. beträffande skolstart och tioårig grundskola

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub5 yrkande 1, 1998/99:Ub7 yrkande 1, 1998/99:Ub8 yrkande 1 och 1998/99:Ub268 yrkande 9,

res. 8 (kd) - delvis

res. 7 (c) - delvis

res. 3 (fp) - delvis

17. beträffande återkallande av godkännande för en fristående skola

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub4 yrkande 3.

res. 2 (v) - delvis

Stockholm den 22 april 1999

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

I beslutet har deltagit: Jan Björkman (s), Britt-Marie Danestig (v), Eva Johansson (s), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Tomas Högrström (m), Torgny Danielsson (s), Lennart Gustavsson (v), Erling Wäliwaara (kd), Gunnar Goude (mp), Sofia Jonsson (c), Nalin Pekgul (s), Anders Sjölund (m), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Agneta Lundberg (s), Ulf Nilsson (fp) och RosMarie Jönsson Neckö (s).

1998/99:UbU9

Reservationer

1. Regler för godkännande av och tillsyn över fristående förskoleklasser, m.m. (mom. 1, 2, 3 och 5) – m, kd, c, fp

Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Tomas Högrström (m), Erling Wäliwaara (kd), Sofia Jonsson (c), Anders Sjölund (m), Catharina Elmsäter-Svärd (m) och Ulf Nilsson (fp) anför:

Vi vänder oss mot att olika regler för *godkännande och tillsyn* föreslås gälla för samma typ av verksamhet. Att enbart fristående skolor som vill bedriva utbildning som motsvarar *förskoleklassen* skall bedömas av Skolverket, medan övriga fristående intressenter som önskar anordna liknande utbildning skall prövas av kommunen är enligt vår mening feltänkt. Fristående förskoleklasser skall kunna verka på samma villkor som kommunala, oavsett om förskoleklasserna förs till skolan eller ej. Regeringen bör enligt vår mening skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag till lagregler som tillgodoser vår uppfattning att samtliga fristående förskoleklasser, oavsett om de drivs av fristående skolor eller i annan enskild regi, skall godkännas och stå under tillsyn av Skolverket. I avvaktan härpå bör riksdagen anta det föreliggande lagförslaget såvitt avser 2 b kap. 6–9 §§ skollagen.

Enligt vår mening bör det införas en automatisk *rätt för godkänd fristående skola att starta förskoleklass* efter en enkel anmälan till Skolverket. Läroplanen och den tillsyn som Skolverket utövar över fristående skolor måste anses utgöra en tillräcklig garanti för verksamheten. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till sådana lagregler. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I överensstämmelse med vår inställning till frågor om godkännande och tillsyn av fristående förskoleklass anser vi att principerna för *bidrag till huvudmän för fristående förskoleklasser* bör vara att samma regler skall gälla för samtliga fristående förskoleklasser. Det är Skolverket som bör besluta om rätt till bidrag för både fristående skolor och andra enskilda huvudmän som anordnar förskoleklass. Bidraget till alla fristående alternativ skall bestämmas efter samma grunder som kommunerna tillämpar i fråga om de egna förskoleklasserna. Också när det gäller bestämmelserna om bidrag till huvudmän för fristående förskoleklasser bör regeringen snarast återkomma till riksdagen med förslag till enhetliga lagregler i enlighet med vad som anförts i våra motionsyrkanden. I avvaktan på ett nytt lagförslag bör riksdagen anta regeringens förslag till ändring i skollagen, såvitt avser 2 b kap. 10 §, 10 a § första och andra styckena, 10 b § första stycket, 10 d § samt 12 och 13 §§.

Alla elever skall enligt vår mening ges lika goda förutsättningar att fritt välja förskoleklass och skola. Den föreslagna bestämmelsen att kommunen i vissa fall inte skall vara skyldig att lämna *bidrag för elever med omfattande behov av särskilt stöd* i fristående skolas förskoleklass bör därför utgå ur lagtexten. Kommunerna bör ge fristående förskoleklasser ersättning för barn med behov av särskilt stöd på samma villkor som gäller för de kommunala förskoleklasserna. Valfrihet är inte mindre viktigt för dessa elever. Riksdagen bör bifalla våra motionsyrkanden i ärendet och avslå regeringens förslag i denna del.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 1, 2, 3 och 5 bort hemställa

1. beträffande *regler för godkännande av och tillsyn över fristående förskoleklasser*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub6 yrkande 2 och 1998/99:Ub7 yrkande 2, med anledning av motionerna 1998/99:Ub5 yrkande 4, 1998/99:Ub6 yrkande 1 (delvis) och 1998/99:Ub8 yrkande 7 (delvis) samt med avslag på motion 1998/99:Ub4 yrkandena 1 och 2 *dels* antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100), såvitt avser 2 b kap. 6–9 §§, *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts om ett nytt lagförslag,

2. beträffande *rätt för godkänd fristående skola att starta förskoleklass*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub6 yrkande 4 (delvis) samt med anledning av motionerna 1998/99:Ub5 yrkande 2 och 1998/99:Ub8 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

3. beträffande *bidrag till huvudmän för fristående förskoleklasser, m.m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub5 yrkande 5, 1998/99:Ub6 yrkande 3 och 1998/99:Ub7 yrkande 3 samt med anledning av motionerna 1998/99:Ub6 yrkande 1 (delvis) och 1998/99:Ub8 yrkande 7 (delvis) *dels* antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 2 b kap. 10 §, 10 a § första och andra styckena, 10 b § första stycket, 10 d § samt 12 och 13 §§, *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts om ett nytt lagförslag,

5. beträffande *bidrag till fristående skola för elever med omfattande behov av särskilt stöd i förskoleklass*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub5 yrkande 6, 1998/99:Ub6 yrkandena 1 och 6, 1998/99:Ub7 yrkande 5 och 1998/99:Ub8 yrkande 6, samtliga i denna del, samt med avslag på regeringens förslag i denna del godkänner vad som ovan anförts,

Britt-Marie Danestig (v) och Lennart Gustavsson (v) anför:

Enligt vår uppfattning finns det en risk att den eftersträlvade verksamhetsmässiga integrationen av förskoleklassen och skolan uteblir, om enskilda fysiska och juridiska personer har möjlighet att starta en fristående förskoleklass utan att denna verksamhet bedrivs i nära anslutning till en fristående skola. Vi menar att endast fristående skola skall kunna få *godkännande att driva förskoleklass*. I konsekvens härmed anser vi att enskilda förskoleklasser med annan huvudman än fristående skola, som redan har tillstånd, bör avveckla verksamheten inom en tidsperiod på exempelvis tre år. Riksdagen bör med bifall till motion 1998/99:Ub4 (yrk.1 och 2) hos regeringen begära förslag till en ändring av skollagen med denna innebörd.

Som anføres i motion 1998/99:Ub4 bör Skolverket få i uppdrag att göra en *uppföljning av de ekonomiska konsekvenserna* av de nu föreslagna ändringarna i skollagen. Det finns, anser vi, en risk för att förslagen faktiskt kommer att innebära ökade kommunala kostnader, såsom t.ex. kostnader för lokaler. Vad vi nu anför bör riksdagen med bifall till vårt motionsyrkande som sin mening ge regeringen till känna.

Vi har uppmärksammat att det kommer att finnas en skillnad mellan bestämmelserna för fristående förskoleklass och fristående skola, när det gäller *återkallande av godkännande* att bedriva utbildning. Enligt nu aktuella lagregler för förskoleklass skall ett beslut om återkallande av godkännande gälla med omedelbar verkan samt böter kunna utdömas för den som utan godkännande bedriver utbildning som motsvarar förskoleklassen. Motsvarande regler finns inte för fristående skolor. Vi anser att det är rimligt att de bestämmelser som gäller för förskoleklassen också gäller för skolan. Detta bör riksdagen med bifall till vårt motionsyrkande härom som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 1, 14 och 17 bort hemställa

1. beträffande *regler för godkännande av och tillsyn över fristående förskoleklasser*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub4 yrkandena 1 och 2 samt med avslag på motionerna 1998/99:Ub5 yrkande 4, 1998/99:Ub6 yrkandena 1 (delvis) och 2, 1998/99:Ub7 yrkande 2 och 1998/99:Ub8 yrkande 7 (delvis) *dels* antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100), såvitt avser 2 b kap. 6–9 §§, *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts om ett nytt lagförslag,

14. beträffande *uppföljning av ekonomiska konsekvenser*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub4 yrkande 6 och med avslag på motion 1998/99:Ub7 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

17. beträffande återkallande av godkännande för en fristående skola att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub4 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts.

1998/99:UbU9

3. Ansökningstid för bidrag till fristående skola för nystartad förskoleklass, m.m. (mom. 4, 6, 7, 12 och 16) – fp

Ulf Nilsson (fp) anför:

Jag anser att en fristående skolas *ansökan om att bli godkänd för att ha rätt till bidrag för nystartad förskoleklass* skall vara Skolverket till handa före den 1 september kalenderåret innan utbildningen startar, och inte före den 1 april som regeringen föreslår. Riksdagen bör med bifall till motionsyrkandet i frågan anta bestämmelsen i 2 b kap. 10 a § tredje stycket skollagen med den ändringen att tidpunkten skall vara ”den 1 september”.

Enligt min mening bör det inte fastställas något timtak när det gäller *bidragsberättigade timmar i förskoleklass i anslutning till fristående skola*. Kommunen skall vara skyldig att lämna bidrag för samma antal undervisade timmar i förskoleklass i enskild regi som den egna undervisningen inom förskoleklassen omfattar. Riksdagen bör alltså bifalla motion 1998/99:Ub8 yrkande 3.

Med hänvisning till vad jag nyss anför om bidragsberättigade timmar i fristående skolas förskoleklass och till mitt ställningstagande i reservation 1 (mom. 5) i fråga om bidrag för elever med omfattande behov av särskilt stöd, föreslår jag beträffande *lagbestämmelserna*, att riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i skollagen, såvitt avser 2 b kap. 10 b § andra stycket.

Det bör vara möjligt för en fristående skola som ligger långt framme i planeringen att starta förskoleklass redan höstterminen 1999. Regeringen bör snarast möjligt föranstalta om åtgärder i detta syfte. Vad jag nu anför med anledning av regeringens förslag till *övergångsbestämmelser* bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub8 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

Förskoleklassen bör enligt min mening utgöra det första året i en *tioårig grundskola*. Den utökade tiden bör användas till att ytterligare befästa de baskunskaper som skolan skall ge eleverna. I en tioårig grundskola blir undervisningen mera flexibel och skolan kan möta eleven på hans eller hennes nivå. Jag vill att riksdagen, med bifall till Folkpartiets motionsyrkanden i ärendet, gör ett uttalande till regeringen av denna innebörd.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottet under momenten 4, 6, 7, 12 och 16 bort hemställa

4. beträffande *ansökningstid för bidrag till fristående skola för nystartad förskoleklass*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub8 yrkande 4 och med anledning av regeringens förslag i denna del antar 2 b kap. 10 a § tredje stycket skollagen med den ändringen att den i stycket angivna tidpunkten skall vara den 1 september,

6. beträffande *bidragsberättigade timmar i fristående skolas förskoleklass*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub8 yrkande 3 (delvis) och med avslag på regeringens förslag i denna del godkänner vad som ovan anförts,

7. beträffande *lagbestämmelser om bidragsberättigade timmar och bidrag för elever med omfattande behov av särskilt stöd i fristående skolas förskoleklass*

att riksdagen – vid bifall till reservation 1 under moment 5 och till denna reservation under moment 6 – med bifall till motionerna 1998/99:Ub5 yrkande 6, 1998/99:Ub6 yrkandena 1 och 6, 1998/99:Ub7 yrkande 5 och 1998/99:Ub8 yrkandena 3 och 6, samtliga i denna del, avslår regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 2 b kap. 10 b § andra stycket,

12. beträffande *övergångsbestämmelser i övrigt*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub8 yrkande 5, med anledning av motionerna 1998/99:Ub5 yrkande 3, 1998/99:Ub6 yrkandena 1 och 4 (båda delvis) och 1998/99:Ub7 yrkande 7 samt med avslag på motion 1998/99:Ub4 yrkande 5 *dels* antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser punkt 2 i övergångsbestämmelserna, *dels* med avslag på regeringens förslag såvitt avser punkt 3 i övergångsbestämmelserna som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

16. beträffande *skolstart och tioårig grundskola*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub8 yrkande 1 och 1998/99:Ub268 yrkande 9 samt med avslag på motionerna 1998/99:Ub5 yrkande 1 och 1998/99:Ub7 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

4. Lagbestämmelser om bidragsberättigade timmar och bidrag för elever med omfattande behov av särskilt stöd i fristående skolas förskoleklass (mom. 7) – m, kd, c

Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Tomas Högström (m), Erling Wälivaara (kd), Sofia Jonsson (c), Anders Sjölund (m) och Catharina Elmsäter-Svärd (m) anför:

Med hänvisning till vårt ställningstagande i reservation 1 under moment 5 i fråga om bidrag till fristående skola för elever med omfattande behov av särskilt stöd i förskoleklass, föreslår vi beträffande *lagbestämmelserna* att riksdagen antar regeringens förslag till 2 b kap. 10 b § andra stycket skollagen med den ändringen att andra meningen utgår ur lagtexten. Vi anser att huvudregeln skall vara att alla elever oavsett behov av stöd skall ha lika rätt att välja skola.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 7 bort hemställa

7. beträffande *lagbestämmelser om bidragsberättigade timmar och bidrag för elever med omfattande behov av särskilt stöd i fristående skolas förskoleklass*

att riksdagen – vid bifall till reservation 1 under moment 5 – med bifall till motionerna 1998/99:Ub5 yrkande 6, 1998/99:Ub6 yrkandena 1 och 6, 1998/99:Ub7 yrkande 5 och 1998/99:Ub8 yrkande 6, samtliga i denna del, med anledning av regeringens förslag i denna del samt med avslag på motion 1998/99:Ub8 yrkande 3 (delvis) antar följande lydelse av 2 b kap. 10 b § andra stycket skollagen:

Kommunen är dock inte skyldig att lämna bidrag för den del av verksamheten som överstiger 15 timmar i veckan eller 525 timmar om året eller för elev som tas emot före höstterminen det år eleven fyller sex år.

5. Tydlig avgränsning mellan förskoleklassens verksamhet och fritidsverksamheten, m.m. (mom. 8 och 12) – m

Lars Hjertén (m), Tomas Högröm (m), Anders Sjölund (m) och Catharina Elmsäter-Svärd (m) anför:

Vi anser att verksamhetsidén med förskoleklassens verksamhet och fritidsverksamheten totalintegrerade över hela skoldagen är olycklig. Men genom att *förskoleklassernas undervisningstid* nu tydliggörs i propositionen, skapas förutsättningar för att stärka betydelsen av skolförberedande verksamhet och samtidigt ge möjligheter till alternativa skolformer och barnomsorgsalternativ. Det är enligt vår mening angeläget att även utforma tillståndsgivningen så att krav ställs på huvudmannen att skilja på dessa två uppgifter, bl.a. för att uppföljning och utvärdering av förskoleklassernas verksamhet skall vara möjlig. Detta bör riksdagen med bifall till vårt motionsyrkande i ärendet som sin mening ge regeringen till känna.

Regeringens förslag till *övergångsbestämmelser* innebär att de fristående skolor, som ännu inte driver men vill starta förskoleklasser, inte kan göra detta förrän tidigast hösten 2000. Med vårt förslag om automatisk rätt för godkänd fristående skola att också anordna förskoleklass kan verksamheten börja redan fr.o.m. läsåret 1999/2000. Regeringens förslag till övergångsbestämmelser i motsvarande del bör avslås. Riksdagen bör bifalla vår motion 1998/99:Ub6 yrkandena 1 och 4, båda i denna del.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 8 och 12 bort hemställa

8. beträffande *tydlig avgränsning mellan förskoleklassens verksamhet och fritidsverksamheten*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub6 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

12. beträffande *övergångsbestämmelser i övrigt*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub6 yrkandena 1 och 4 (båda delvis), med anledning av motionerna 1998/99:Ub5 yrkande 3, 1998/99:Ub7 yrkande 7 och 1998/99:Ub8 yrkande 5 samt med avslag på motion 1998/99:Ub4 yrkande 5 *dels* antar regeringens förslag till

lag om ändring i skollagen, såvitt avser punkt 2 i övergångsbestämmelserna, *dels* med avslag på regeringens förslag i motsvarande del beslutar att punkt 3 i övergångsbestämmelserna skall ha följande lydelse:

3. För en fristående skola som vid lagens ikraftträdande inte bedriver verksamhet motsvarande förskoleklassen och som vill ha bidrag enligt 2 b kap. 10 a § från och med läsåret 1999/2000 gäller att en godkänd fristående skola skall anses ha automatiskt tillstånd att bedriva utbildning som motsvarar förskoleklassen.

6. Bidrag för förskoleklass till fristående skola som motsvarar särskolan, m.m. (mom. 9 och 10) – kd, fp

Yvonne Andersson (kd), Erling Wälivaara (kd) och Ulf Nilsson (fp) anför:

När det gäller *bidrag från elevernas hemkommuner för förskoleklass i anslutning till fristående skola som motsvarar särskolan* utgår regeringen i propositionen från att parterna kommer överens om beloppet. Vi vill understryka att det är viktigt att bidragen till särskolorna garanteras. Stor vikt bör läggas vid det enskilda barnets behov. Riksdagen bör anta lagbestämmelsen, men med bifall till vårt motionsyrkande i frågan som sin mening ge regeringen till känna vad vi här anför.

Vi vänder oss mot att *rätten till bidrag för fristående skolas förskoleklass skall kunna återkallas* av Skolverket i det fall denna rätt innebär påtagliga negativa följder för skolväsendet i kommunen. Vi kan inte tolka detta på annat sätt än att om en fristående förskoleklass visat sig vara för populär, eller riskerar att bli det, förlorar den rätten till bidrag. Tillkomsten av en ny förskoleklass får inte användas som argument för att inskränka valfriheten, även om detta innebär att en redan befintlig förskoleklass tvingas lägga ned. Riksdagen bör med bifall till motion 1998/99:Ub7 yrkande 4 avslå regeringens förslag till 2 b kap. 10 e § skollagen.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 9 och 10 bort hemställa

9. beträffande *bidrag för förskoleklass till fristående skola som motsvarar särskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub7 yrkande 6 *dels* antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 2 b kap. 10 c §, *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

10. beträffande *återkallelse av rätt till bidrag för fristående skolas förskoleklass*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub7 yrkande 4 avslår regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 2 b kap. 10 e §,

Sofia Jonsson (c) anför:

Jag anser med anledning av regeringens förslag till *övergångsbestämmelser*, att ett förenklat förfarande, där godkända fristående skolor endast behöver anmäla att de startar förskoleklass, bör kombineras med särskilda åtgärder för innevarande år. Dessa bör syfta till att en fristående skola som vill börja verksamhet med utbildning i förskoleklass hösten 1999 endast skall behöva anmäla detta till Skolverket. Detta bör riksdagen med bifall till yrkande 3 i motion 1998/99:Ub5 som sin mening ge regeringen till känna.

I enlighet med vad som anförs i motion 1998/99:Ub5 yrkande 1 bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag till en samlad lagstiftning för *förskoleklassen och det obligatoriska skolväsendet*. Förslaget bör inriktas mot en integrering och på sikt *sammanläggning* av de båda skolformerna. Riksdagen bör bifalla det nämnda motionsyrkandet.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottet under momenten 12 och 16 bort hemställa

12. beträffande *övergångsbestämmelser i övrigt*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub5 yrkande 3, med anledning av motionerna 1998/99:Ub6 yrkandena 1 och 4 (båda delvis), 1998/99:Ub7 yrkande 7 och 1998/99:Ub8 yrkande 5 samt med avslag på motion 1998/99:Ub4 yrkande 5 *dels* antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser punkt 2 i övergångsbestämmelserna, *dels* med avslag på regeringens förslag såvitt avser punkt 3 i övergångsbestämmelserna som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

16. beträffande *skolstart och tioårig grundskola*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub5 yrkande 1 samt med avslag på motionerna 1998/99:Ub7 yrkande 1, 1998/99:Ub8 yrkande 1 och 1998/99:Ub268 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

8. Uppföljning av ekonomiska konsekvenser, m.m. (mom. 14 och 16) – kd

Yvonne Andersson (kd) och Erling Wälivaara (kd) anför:

Vi anser att Skolverket bör få i uppdrag att göra en *uppföljning av de ekonomiska konsekvenserna* av de nu föreslagna ändringarna i skollagen. Det finns, menar vi, en risk för att förslagen faktiskt kommer att innebära att de fristående skolorna inte får nödvändiga anslag, såsom anslag till kostnader för lokaler. Om beslutet bygger på en felaktig beräkningsgrund bör frågan behandlas på nytt. Vad vi nu anför bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub7 yrkande 8 som sin mening ge regeringen till känna.

Enligt vår mening bör frivillighet och valfrihet gälla som principer för deltagande i förskoleklass. Vi motsätter oss bestämt en *obligatorisk skolstart* för alla sexåringar. Varje förälder skall kunna välja verksamhetsform för sitt

barn. Valet kan gälla såväl kommunal som fristående förskola, familjedaghem och förskoleklass. Vi betonar att rättvisa regler måste skapas för att ge föräldrar en reell möjlighet till individuella val. Detta bör riksdagen med bifall till vår motion i ärendet som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 14 och 16 bort hemställa

14. beträffande *uppföljning av ekonomiska konsekvenser*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub7 yrkande 8 och med avslag på motion 1998/99:Ub4 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

16. beträffande *skolstart och tioårig grundskola*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub7 yrkande 1 samt med avslag på motionerna 1998/99:Ub5 yrkande 1, 1998/99:Ub8 yrkande 1 och 1998/99:Ub268 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

Särskilda yttranden

1. Regler för godkännande av och tillsyn över fristående förskoleklasser (mom. 1) – v

Britt-Marie Danestig (v) och Lennart Gustavsson (v) anför:

Vid utskottets behandling av regeringens förslag till *regler för godkännande av och tillsyn över fristående förskoleklasser* (mom. 1) har vi inte vunnit stöd för vårt eget förslag (res. 2 i motsv. del). Vi stöder nu i andra hand – jämte Socialdemokraterna och Miljöpartiet – regeringens förslag. För det fall att vår reservation under moment 1 faller i kammaren, avser Vänsterpartiet att i andra hand stödja vad Socialdemokraterna och Miljöpartiet i betänkandet har förordat om regler för godkännande av och tillsyn över fristående förskoleklasser.

2. Övergångsbestämmelser i övrigt, m.m. (mom. 12 och 15) – kd

Yvonne Andersson (kd) och Erling Wälivaara (kd) anför:

Vi anser att det är olyckligt att de fristående skolor som planerat för start av förskoleklass till hösten inte kan börja sin verksamhet på grund av att *övergångsbestämmelserna* i regeringens förslag ändrats i förhållande till utredningens förslag. Om sista datum för ansökan om godkännande hos Skolverket hade satts till den 1 juni skulle den planerade verksamheten ha kunnat bedrivas fr.o.m. höstterminen 1999.

Även när det gäller *de svenska utlandsskolorna* hade den 1 juni enligt vår uppfattning varit ett rimligt slutdatum för ansökan hos Skolverket om rätt till statsbidrag för förskoleklass redan fr.o.m. läsåret 1999/2000.

1998/99:UbU9

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

1998/99:UbU9
Bilaga

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	1
Motionerna	2
Utskottet	4
Inledning.....	4
Fristående förskoleklass – godkännande och tillsyn m.m.	5
Fristående förskoleklass – bidrag och avgifter.....	8
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser, m.m.....	13
Ekonomiska konsekvenser.....	14
Förskoleklass vid svensk utlandsskola.....	15
Övriga frågor.....	16
Hemställan	17
Reservationer	20
1. Regler för godkännande av och tillsyn över fristående förskoleklasser, m.m. (mom. 1, 2, 3 och 5) – m, kd, c, fp.....	20
2. Regler för godkännande av och tillsyn över fristående förskoleklasser, m.m. (mom. 1, 14 och 17) – v.....	22
3. Ansökningstid för bidrag till fristående skola för nystartad förskoleklass, m.m. (mom. 4, 6, 7, 12 och 16) – fp.....	23
4. Lagbestämmelser om bidragsberättigade timmar och bidrag för elever med omfattande behov av särskilt stöd i fristående skolas förskoleklass (mom. 7) – m, kd, c.....	24
5. Tydlig avgränsning mellan förskoleklassens verksamhet och fritidsverksamheten, m.m. (mom. 8 och 12) – m.....	25
6. Bidrag för förskoleklass till fristående skola som motsvarar särskolan, m.m. (mom. 9 och 10) – kd, fp.....	26
7. Övergångsbestämmelser i övrigt, m.m. (mom. 12 och 16) – c.....	27
8. Uppföljning av ekonomiska konsekvenser, m.m. (mom. 14 och 16) – kd.....	27
Särskilda yttranden	28
1. Regler för godkännande av och tillsyn över fristående förskoleklasser (mom. 1) – v.....	28
2. Övergångsbestämmelser i övrigt, m.m. (mom. 12 och 15) – kd	28
Regeringens lagförslag	30
Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)	30